

VKLAD PALLOTINŮ DO ROZVOJE ÚCTY K BOŽÍMU MILOSRDENSTVÍ

Svatý Vincenc Pallotti – mystik devatenáctého století, asketa, vůdce duší, důsledný zákonodárce i horlivý tvůrce moderních forem apoštolátu,¹ je považován historiky, zvláště pallotinskými, rovněž za velkého ctitele a apoštola Božího milosrdenství.² Pro potvrzení předložené teze se pallotiniští historikové opírají o asketické dopisy svého Zakladatele, z nichž vyvozují, že Boží milosrdenství se stalo pro Pallottiho „pravdou existenciální, formující celý jeho život a osobnost“.³ V tomto kontextu rozlišují dvě období jeho života. První – spojený s popisem prožitků při rekolekcích vykonaných v červenci r. 1839 v Camaldoli formou dokumentu *Triumf Božího milosrdenství*, a druhý – prožitý během revolučních otřesů Jara národů, popsany v tzv. *Latinských listech*. Jestliže se v prvním období nořil do oceánu Božího milosrdenství, v druhém se stal apoštolem důvěry v Boží milosrdenství, v němž spatřoval záchranu pro církev i své dílo.⁴

Zároveň se zjeveními s. Faustyně Kowalské (1905–1938)⁵ začal proces projednávání doktrinárního Božího milosrdenství jako vlastnosti Boha v různých aspektech teologicko-filozofických při současném rozvíjejícím se kultu Božího milosrdenství, jehož propagátory byli P. Michał Sopoćko⁶ a zvláště řeholní kongregace – sestry Matky Božího milosrdenství,⁷ kněží mariáni⁸ a také kněží pallotini.

Jestliže mariány v čele s P. Józefem Jarzębowským MIC i P. Julianem Chróściechowským MIC lze uznat za iniciátory šíření kultu Božího milosrdenství prostřednictvím vydavatelské činnosti, tak nepochybně pallotiny je možné uznat za propagátory kultu z doktrinárního hlediska. Navíc, obě kongregace tvořily centra kultu Božího milosrdenství. Mariáni v anglickém Herefordu ve svém domě vytvořili středisko apoštolátu ve prospěch Božího milosrdenství a pallotini podobná střediska zřídili na území Francie a Polska.⁹

¹ B. Kumor, *Historia Kościoła*, cz. 7, Lublin 1991, s. 75; S. Tylus, *Wincenty Pallotti*, in: *Encyklopedia Katolicka*, t. 20, Lublin 2014, kol. 659-660.

² A. Hassa, *O Bractwie Miłosierdzia Bożego dla Polski z roku 1848*, in: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki” (Ps 135), Poznań–Warszawa 1972, s. 330-331.

³ Tamtéž, s. 330.

⁴ Tamtéž, s. 331.

⁵ E. Sierpak, *Kowalska Faustyna*, in: *Encyklopedia Katolicka*, t. 9, Lublin 2002, kol. 1085.

⁶ H. Ciereszko, *Ks. Michał Sopoćko promotor kultu Miłosierdzia Bożego*, *Saeculum Christianum*, R. 11: 2004, nr 2, s. 101.

⁷ J. Machniak, *Miłosierdzie Boże. III. Kult M.B.*, in: *Encyklopedia Katolicka*, t. 12, Lublin 2008, kol. 1113.

⁸ E. Kisiel, *Stan kultu Miłosierdzia Bożego w Polsce oraz perspektywy jego rozwoju*, in: *Powołanie człowieka*, t. 8: *Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, red. L. Balter, Poznań 1991, s. 108.

⁹ F. Cegiełka, *Z historii kultu Miłosierdzia Bożego w świecie*, *Collectanea Theologica*, R. 52: 1982, nr 1, s. 149.

1. PALLOTINSKÁ STŘEDISKA ÚCTY K BOŽÍMU MILOSRDENSTVÍ

1.1. FRANCIE

Po ukončení 2. světové války se v cizině vyskytovalo mnoho kněží, mimo jiné i z polské provincie Společnosti katolického apoštolátu. Ve Francii hlavním střediskem polské pastorace byla Polská katolická misie, jejímž rektorem z pověření polského primase, P. Augusta kard. Hlonda, byl od 18.6. 1937 P. Franciszek Cegiełka SAC.¹⁰ Ve skutečnosti povinnosti rektora převzal již v únoru r. 1936 po P. Witoldu Paulusovi.¹¹ V té době v Polské katolické misii pracovali také jiní pallotini, jako P. Piotr Oramowski SAC, který byl sekretářem Misie a farářem polského kostela v Paříži při Misii, P. Franciszek Bobrowski SAC, který působil jako kněz sloužící polské emigraci, a P. Ignacy Olszewski SAC, který sezónně pomáhal v kanceláři Misie.¹² Z iniciativy P. Františka Cegiełky SAC pallotini zahájili činnost v Amiens tím, že založili v hlavním městě Pikardie svůj první dům, který se od počátku stal živým pastoračním místem.¹³ Organizační, diplomatický a rétorický talent otce Cegiełky se významně zasloužil o růst prestiže Misie v Polsku i ve francouzské společnosti, což se zvláště projevilo po zářijovém útoku Německa na Polsko v 1939 společně se založením polské vlády ve Francii a přílivem nové vlny uprchlíků z rodné země.¹⁴ Jeho kontakty s polskou emigrací a radou pro uprchlíky způsobily, že pallotini pracující v Polské katolické misii a ve francouzské delegatuře se nacházeli v okruhu zájmu gestapa. Část z nich se dokonce nevyhnula zatčení. Byli odsouzeni k pobytu v koncentračních táborech – a za svou záchranu vděčí Boží prozřetelnosti a Božímu milosrdenství. Tak tomu bylo v případě P. Franciszka Bobrowského SAC, který byl vězněm tábora v Bergen-Belsenu, a také P. Františka Cegiełky SAC, vězně koncentračních táborů v Sachsenhausen a Dachau. Právě v Dachau se seznámil s korunou k Božímu milosrdenství: byl přesvědčen, že díky této modlitbě mu svatá Faustyna Kowalská vyprosila uzdravení a zázračnou záchranu.¹⁵ Vězni koncentračních táborů byli také kněží: Stefan Treuchel SAC, Jan Wroński SAC, Kazimierz Mielewski SAC, Bruno Marciniak SAC a rovněž bratři pallotini: Władysław Świąt, Bronisław Pajewski i Piotr Kasprzak.¹⁶

Od té doby, kdy pallotinská Generální rada 2.8. 1946 přetvořila francouzskou delegaturu v regii, závislou na polské provincii, pallotinští vězni koncentračních táborů navrhovali, aby dostala titul „Božího milosrdenství“, jako výraz vděčnosti Bohu za prozřetelnostní přežití války a koncentračních táborů.¹⁷ Avšak Generální rada 5.12. 1946 schválila francouzskou regii a pojmenovala ji „Kristus milosrdenství“. V té době první superior regie, P. Bronisław Wiater SAC, v dopise z 12.12. 1946 adresovaném generálovi pallotinů P. Karlu Hoffmannovi SAC prosil, aby byl přijat původní název „Božího milosrdenství“, s čímž Generální rada souhlasila 20.12.1946.¹⁸

¹⁰ J. Bakalarz, *Francja. F. Duszpasterstwo polonijne*, in: *Encyklopedia Katolicka*, t. 5, Lublin 1989, kol. 616; K.A. Nowak, *Cegiełka Franciszek Antoni*, in: *Słownik Polskich Teologów Katolickich 1994-2003*, red. J. Mandziuk, t. 9. Warszawa 2006, s. 138.

¹¹ R. Dzwonkowski, *Pallotyni polscy w pracy dla wychodźstwa*, in: *Działalność męskich zgromadzeń zakonnych wśród Polonii*, red. J. Bakalarz i in., Lublin 1982, s. 157; F. Gomułczak, *Cegiełka. Pasterz Polonii*, Ząbki 2014, s. 73.

¹² S. Tylus, *Prace polskich pallotynów wśród emigracji (do utworzenia francuskiej regii Miłosierdzia Bożego – 2 VIII 1946)*, *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne*, t. 66: 1996, s. 480.

¹³ R. Dzwonkowski, *Pallotyni polscy...*, s. 158.

¹⁴ Tenże, *Polska opieka religijna we Francji 1909-1939*, Poznań–Warszawa 1988, s. 69.

¹⁵ A.M.P. Pietrzyk, *Pallotyni zawsze wierzyli w prawdziwość przesłania siostry Faustyny*, *Annuntianda*, R. 24: 2016, nr 265, s. 64.

¹⁶ R. Dzwonkowski, *Pallotyni polscy...*, s. 173-174.

¹⁷ L. Balter, *Wstęp*, in: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki”, s. 6.

¹⁸ S. Tylus, *Kalendarium dziejów Regii Miłosierdzia Bożego (1946-2016)*, Warszawa 2017, mps, s. 9-10.

Strukturu regie Božího milosrdenství tvořily domy v Chevilly a Osny na území Francie a také dům v Montevideo na území Uruguaye a personální stav společně s kněžími, profesy a novici, pracujícími v regii a k ní přináležejícími, činil 33 osoby.¹⁹

Pallotini spojení s regii Božího milosrdenství sehráli důležitou roli v procesu utváření úcty k Božímu milosrdenství. Pro tyto potřeby založili r. 1950 společnost *Apostolat de la Miséricorde Divine* v Osny, jejímž předsedou byl P. Alojzy Misiak SAC.²⁰ Z jeho iniciativy vzniklo v Osny Centrum Božího milosrdenství a v roce 1954 uvedl do oběhu časopis *Messenger de la Miséricorde Divine*, který vycházel dvakrát ročně do r. 1959. O první neděli po Velikonocích r. 1950 zahájil v Osny oslavy svátku Božího milosrdenství.²¹ P. Alois Misiak SAC se ujal také formační práce ctitelů Božího milosrdenství, ukazoval jim mimo jiné na potřebu prohlubovat úctu k obrazu Milosrdného Krista, touhu po ustanovení svátku Božího milosrdenství a hlásání obdržených milostí na přímluvu s. Faustyny.²²

Pojetí tematiky spojené se spiritualitou s. Faustyny Kowalské – prostřednictvím P. Aloise Misiaka SAC – a shromažďování příslušných materiálů ve prospěch eventuálního beatifikačního procesu bylo natolik zásadní, že již v květnu r. 1951 se jeho osoba vyskytovala v úzkém kruhu pallotinských postulátorů. Generál pallotinů P. Wojciech Turowski SAC přihlédl k prosbě představené generální Kongregace MB milosrdenství m. Róży Kłobukowské, a jmenoval 22.5. 1951 postulátorem beatifikačního procesu generálního poradce v Římě P. Stanisława Suwała SAC, který v lednu roku 1952 určil vicepostulátory beatifikačního procesu. Vicepostulátorem za Francii a Západní Evropu se stal P. Alois Misiak SAC a za Polsko P. Jan Maćkowski SAC. Ten se ujal svěřeného úkolu tím, že se vydal do Krakova, aby shromáždil příslušnou dokumentaci, která měla sestávat ze svědectví sester, které znaly s. Faustynu, a duchovních vůdců mystičky, P. Michała Sopoćka a P. Józefa Andrasze SJ.²³ Po smrti P. Jana Maćkowského SAC (29.8. 1952) v této práci pokračoval P. Alojzy Żuchowski SAC, který připravil dokument představující posudek o svatosti s. Faustyny a důkazy autentičnosti jejího poslání.²⁴ Navíc P. Stanisław Suwała SAC se rozhodl rozšířit okruh vicepostulátorů a určil 21.3. 1956 P. Mieczysława Leszczyńskiego SAC jako odpovědného za území Spojených států.²⁵ Práce ve prospěch tzv. pallotinské postulace trvala pravděpodobně do března roku 1959, čili do chvíle, kdy se objevila notifikace Kongregace Svatého oficia.²⁶

1.2. POLSKO

V Polsku bylo hlavním střediskem úcty k Božímu milosrdenství, vedeným pallotiny, Údolí milosrdenství v Čenstochové, zřízené na území bývalé cihelny. Čenstochovský ordinář biskup Teodor Kubina, který byl iniciátorem příchodu pallotinů do své diecéze, jim už v červnu r. 1945 svěřil pastorační činnost u podnoží Jasné Hory. Po kanonickém vztyčení nově postavené budovy 26.11. 1945 a posvěcení nově postavené kaple 18.12. 1949 a umístění na oltáři obrazu Milosrdného Ježíše od autora Adolfa Hyły z Krakova bylo zprovozněno pallotiny toto

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tentýž, Misiak Alojzy, w: *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, red. T. Błaszczyk, W. Gliński, J. Mandziuk, t. 10, Warszawa (w druku).

²¹ A.M.P. Pietrzyk, *Pallotyni zawsze wierzyli...*, s. 66-68.

²² Tamtéž, dodatek 39.

²³ S. Tylus, *Kalendarium dziejów Regii...*, s. 16.

²⁴ F. Cegiełka, *Z historii kultu Miłosierdzia Bożego w świecie*, s. 145.

²⁵ S. Tylus, *Kalendarium dziejów Regii...*, s. 19.

²⁶ A.M.P. Pietrzyk, *Pallotyni zawsze wierzyli...*, s. 65.

apoštolské centrum V roce 1952 se stalo pastoračním místem s povinnostmi a právy farnosti, v r. 1960 přeměněné ve farnost Božího milosrdenství.²⁷

Prvním rektorem domu, který přinesl velký vklad v šíření kultu Božího milosrdenství, byl P. Edmund Boniewicz SAC. Z jeho iniciativy vzniklo v Čenstochové v r. 1950 badatelsko-vědecké centrum, spojené s Apoštolským institutem v Ołtarzewě, jehož úlohou byla práce nad teologickými základy tajemství Božího milosrdenství. Pro četné poutníky z celého Polska, kteří chovali zvláštní úctu k obrazu Milosrdného Ježíše v kostele, čenstochovští pallotini z iniciativy P. Stanisława Wierzbicy SAC ustanovili v r. 1960 sekretariát pro Boží milosrdenství. Hlavním úkolem sekretariátu byla péče o poutníky a zajištění jejich odpovídající apoštolské formace se zvláštním důrazem na duchovní formaci a prohloubení tajemství Božího milosrdenství prostřednictvím hledání doktrinárních základů v rámci organizovaných sympozií.²⁸

Vznik sekretariátu pro Boží milosrdenství bylo natolik zásadní, že v té době byla závazná notifikace Svatého officia z 6.3. 1959, která zakazovala šíření kultu Božího milosrdenství v podobě předkládané s. Faustynou Kowalskou v *Deničku*.²⁹ Tento zákaz se vztahoval pouze na šíření obrazů a dopisů spojených s Božím milosrdenstvím ale nerozhodoval v otázkách kultu Božího milosrdenství ve zvláštních liturgických formách uctívajících právě tajemství Boha. Základem vydání notifikace, o níž se opírala Kongregace Svatého officia, byl posudek polského episkopátu, sestavený polským primasem Stefanem Wyszyńským. Shromážděný materiál, který byl představen kongregaci, posloužil vatikánské dikasterii k přípravě příslušného dekretu během plenárního zasedání 19.11. 1958, který nikdy nebyl zveřejněn.³⁰ Tento dekret obsahující pět bodů zpochybňoval nadpřirozený původ zjevení s. Faustyně i možnost ustanovení svátku Božího milosrdenství a v posledním bodě udělil P. Michału Sopoćkovi *gravissimum monitum*, napomenutí zakazující propagování zjevení s. Faustyně a z toho vyplývajících pobožností.

Ve svém dopise adresovaném domu v Čenstochové P. Michał Sopoćko předložil pravděpodobný zákaz prohlášení dekretu Kongregace Sv. officia, za nímž stál, jak se domníval, kard. Eugène Tisserant. Poté, co neter prefekta Kongregace obřadů byla zázračně uzdravena díky s. Faustyně, intervenoval u papeže Jana XXIII., který neměl vůbec ponětí o životě a zjeveních s. Faustyně a rozvíjející se účtě k Božímu milosrdenství. Po seznámení se s postojem kard. Tisseranta okamžitě zamezil prohlášení dekretu Kongregace Sv. officia.³¹ Určitou odlišnost nacházíme v dopise mariána, P. Juliana Chrósciechowského MIC, který si domluvil rozhovor s varmínským biskupem Tomaszem Wilczyńským, účastníkem druhého období II. Vatikánského koncilu, uvedl jméno kard. Tisseranta a jeho zázračné uzdravené neterě na přímluvu s. Faustyny, což vzbudilo velký dojem ve Vatikánu.³² Avšak tuto informaci pojal jako „výtvar představivosti“, což zdůraznil v objasnění, které poslal 1.2. 1969 do informačního bulletinu Postulátorského centra bádání v Římě.³³ Přesto veřejně vyhlášená notifikace nejen že byla umírněnou formou rozhodnutí dekretu kongregace, jak zdůrazňuje P.

²⁷ W. Seremak, *Dzieje Doliny Miłosierdzia Bożego w Częstochowie i jej wkład w rozwój kultu Miłosierdzia Bożego w Polsce i za granicą*, Biuletyn Miłosierdzia Bożego, R. 16: 1992, nr 31, s. 94-95.

²⁸ S. Tylus, *Leksykon polskich pallotynów (1915-2012)*, Żabki-Poznań 2013, s. 602.

²⁹ Acta Apostolicae Sedis, 51(1959) ser. III, vol. I, nr 5, s. 271.

³⁰ H. Ciereszko, *Ks. Michał Sopoćko...*, s. 113.

³¹ Archiwum Pallotynów w Częstochowie (dále ASACCz), *Korespondencje 1961-1969*, [List ks. Michała Sopoćki z dn. 22 XII 1965 r.], b. sygn.

³² ASACCz, *Historia Kultu Miłosierdzia Bożego. Interpretacja zarządzeń Św. Oficjum*, J. Chrósciechowski, *Interwencja Najwyższej Kongregacji Świętego Oficjum*, s. 8], b. sygn.

³³ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [J. Chrósciechowski, *Brak roztropności – największą groźbą dla nabożeństwa do Miłosierdzia Bożego*, mps., s. 4]; *toż*, *Sodalis Polonia*, R. 51: 1971, nr 6, s. 162-164.

Henryk Ciereszko ve své zprávě, ale navíc – podle názoru P. Sopočka – přestože neměla nařizující charakter, ve skutečnosti tento dekret anulovala.³⁴

Vypracování dekretu a vydání notifikace dekretu Kongregace Sv. oficia činilo dojem, že nastává konec rozvíjející se úcty k Božímu milosrdenství a tímtéž uzavření záležitosti týkající se zjevení s. Faustyně a eventuálního uskutečnění informačního procesu na diecézní úrovni. Avšak arcibiskup Karol Wojtyła během třetího období II. Vatikánského koncilu, po rozhovoru s kard. Alfredo Ottavianim, tehdejším prefektem Kongregace Sv. oficia, získal přesvědčení, že rozhodnutí kongregace z r. 1959 nemá žádný vliv na případné zahájení beatifikačního procesu a ten že by bylo třeba začít ihned s ohledem na dosud žijící svědky života s. Faustyny a možnost shromáždění úplné dokumentace.³⁵

Krakovský arcibiskup si byl vědom toho, že notifikace Kongregace vycházela z nepřesného a dvojího překladu *Deníčku*: do francouzského jazyka a z francouzského do italského, což se stalo příčinou ztráty správnosti a autentičnosti překládaných slov, které zkreslovaly originál.³⁶

Po smrti s. Faustyny (r. 1938) zůstal rukopis jejího *Deníčku* v Kongregaci Matky Božího milosrdenství a byl nejvíce střeženým dokumentem, o němž – kromě nepočetné skupiny – nikdo nevěděl. Až na doporučení generální představené s. Michaely Moraczewské s. Ksawera Olszamowská vyhotovila opis *Deníčku*, který se vyjevil jako nepřesný proces. Jak se ukázalo, některé texty z originálu byly kvůli lidské nepozornosti opomenuty, změnám podlehl také jisté definice, vynechány byly určité výrazy a jiné byly dodány s. Xaverou Olszamovskou, což v podstatě deformovalo originální text.³⁷ Přestože byl originál *Deníčku* v padesátých letech 20. století mikrofilmován, při následných opisech nebyl použit originál ani mikrofilm, ale jediné strojopis s. Xavery Olszamowské, jenž byl považován za autentický.³⁸ Právě tento text sloužil jako základ překladu do francouzštiny a italštiny. V pozdějším období oltarzewské centrum kněží pallotinů provedlo opis *Deníčku* v originálním znění na stroji – zvláště se na tom podílel P. Paweł Góralczyk SAC.³⁹

V letech 1965–1967 během informačního procesu týkajícího se s. Faustyny na diecézní úrovni, během něhož byly řešeny všechny pochybnosti, se začala formovat struktura modlitby za blahořečení s. Faustyny, kterou napsal pravděpodobně kard. August Hlond. Tato modlitba, která byla otištěna P. Julianem Chróściechovským MIC v úpravě P. Michała Sopočka týkající se Božího milosrdenství,⁴⁰ byla zpochybněna sekretářem kard. Hlonda, arcibiskupem Antonínem Baraniakem. Poznaňský ordinář podezříval P. Sopočka, že využil jméno kard. Hlonda a manipuloval jeho autoritou pro rozvoj a šíření pobožností k Božímu milosrdenství. Za účelem vyjasnění této ožehavé věci P. Julian Chróściechowski MIC učinil 13.11. 1967 příslušné prohlášení v Kongregaci Sv. oficia, v němž vysvětlil celý proces otištění sporné modlitby v úpravě P. Sopočka, a to bez jeho souhlasu.⁴¹ Ve vyjasnění této záležitosti byli angažováni také kněží pallotini v čele s P. Aloisem Misiakiem SAC, který přináležel k Regii

³⁴ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [List ks. Michała Sopočka z dn. 22 XII 1965 r.], b. sygn; H. Ciereszko, Ks. Michał Sopočko..., s. 113.

³⁵ ASACCz, *Historia kultu Miłosierdzia Bożego. Interpretacja zarządzeń Św. Oficjum*, [J. Chróściechowski, Interwencja Najwyższej Kongregacji..., s. 6], b. sygn; M. Kowalczyk, *Wokół encykliki bł. Jana Pawła II „Dives in Misericordia”*, in: *Biuletyn Apostolstwa Miłosierdzia Bożego*, R. 2011, nr 46, s. 53.

³⁶ ASACCz, *Historia kultu Miłosierdzia Bożego. Interpretacja zarządzeń Św. Oficjum*, [J. Chróściechowski, Interwencja Najwyższej Kongregacji..., s. 6], b. sygn.

³⁷ J. Mrówczyński, *Wprowadzenie*, in: *Dzienniczek Sługi Bożej S. M. Faustyny Kowalskiej Profeski wieczyste Zgromadzenia Matki Bożej Miłosierdzia*, Kraków 1983, s. XXVI.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ M. Kowalczyk, *Wokół encykliki...*, s. 54.

⁴⁰ M. Sopočko, *Miłosierdzie Boże jedyna nadzieja ludzkości*, Londyn 1949.

⁴¹ H. Ciereszko, *Ks. Michał Sopočko...*, s. 115.

Božího milosrdenství a v té době plnil povinnosti vicepostulátora v beatifikačním procesu s. Faustyny Kowalské.⁴² Právě on předložil P. Chrościechovskému MIC objasnění s. Xavery Olszamowské, která již v roce 1959 chtěla vysvětlit celou záležitost, a to pod přísahou, o čemž psal ve svém dopise P. Edmundu Boniewiczovi SAC P. Michał Sopoćko.⁴³ Do procesu očištění P. Michała Sopoćki z nařčení arcibiskupa Antonína Baraniaka se vložilo pallotinské centrum v Čenstochové v čele s P. Edmundem Boniewiczem SAC, který v dopise s. Xaveře Olszamowské žádal o podání vyčerpávajících informací ohledně okolností vzniku modlitby, jejího autorství a eventuálního podpisu pod modlitbou. Jak podotknul P. Boniewicz v závěrečné větě svého listu, podrobnosti byly natolik důležité pro skutečné očištění P. Sopoćki, aby námitky arcibiskupa Baraniaka „jako mylné ztratily jednou provždy svou moc“.⁴⁴

2. TEOLOGICKÁ SYMPOZIA

Po rozhovoru s kard. Alfredem Ottavianim arcibiskup Karol Wojtyła zahájil informační proces týkající se s. Faustyny na diecézní úrovni a zároveň požádal pallotiny, aby se ve své činnosti propagující kult Božího milosrdenství zabývali jeho doktrinní stránkou v širokém teologickém aspektu.⁴⁵ Čenstochovští pallotini v listě adresovaném biskupu Tadeuszi Szwagrzykovi se záměrem získat imprimatur k písni o Božím milosrdenství a Matce milosrdenství, kdy se odvolávali na práce italských teologů, poukazovali, že notifikace Svátého oficia „vyzývá teology ke speciálnímu bádání a zkoumání“.⁴⁶ Tento návrh K. Wildera, O. Vallay’a C. Vivaldellieho v jejich společné práci *Così Dio ha amato il mondo*⁴⁷ zapříčinila, že P. Stanisław Wierzbica SAC započal úsilí o vytištění vědeckého postoje obsahujícího teologický aspekt kultu Božího milosrdenství. Za tímto účelem r. 1965 hovořil s rektorem KUL-u, P. Wincentem Granatem a požádal ho o zorganizování příslušné skupiny odborníků, jejichž vědecké reflexe by vyšly tiskem v kolektivním díle. V souvislosti s prodlužujícími se pracemi nad projektovaným dílem *Evangelium milosrdenství* čenstochovské pallotinské centrum v čele P. Stanisławem Wierzbicou SAC přistoupilo k organizování teologického sympozia zasvěceného tématice Božího milosrdenství.⁴⁸ Sympozium, které proběhlo 17.11. 1966, bylo pojato jako vklad pallotínů do polských slavností *Sacrum Poloniae Millenium*.⁴⁹

V prvním teologickém sympoziu se angažovalo KUL-ovské středisko v čele s tehdejšími rektorem profesorem Wincentem Granatem, který usiloval o to, aby všechny teologické a humanistické fakulty katolických vysokých škol přinesly svůj vklad do odborné debaty o Božím milosrdenství. Výjimku tvořil biblický odbor, jehož představitelé se neúčastnili sympozia. Organizátoři sympozia vynakládali úsilí, aby vzniklou mezeru doplnili objasněním P. Dr. Stanisława Cinala SAC.⁵⁰ Rovněž tento pracovník KUL-u se neujal odborného

⁴² S. Tylus, *Leksykon polskich pallotynów...*, s. 374.

⁴³ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [List ks. Michała Sopoćki do ks. Edmunda Boniewicza. B. m. i r. wyd.], b. sygn.

⁴⁴ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [List ks. Edmunda Boniewicza do s. Ksawery Olszamowskiej z dn. 18.01.1968], b. sygn.

⁴⁵ L. Balter, *Zawierzenie świata Miłosierdziu Bożemu*, Biuletyn Apostolstwa Miłosierdzia Bożego, R. 2003, nr 38, s. 36.

⁴⁶ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [List do bpa Tadeusza Szwagrzyka z dn. 14 II 1966 r.], b. sygn.

⁴⁷ Bolzano 1962, ss. 207; toż w j. polskim pt.: *Tak Bóg umiłował świat*, tłum. J. Tatrzański.

⁴⁸ L. Balter, *Wstęp*, w: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki”, s. 9.

⁴⁹ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [List do bpa Stefana Bareły z dn. 21 X 1966 r.], b. sygn.

⁵⁰ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [List do ks. Stanisława Cinala z dn. 3 V 1966 r.], b. sygn.

zpracování Božího milosrdenství z biblického hlediska – a tento nedostatek je viditelný v postkonferenčních materiálech zahrnutých v *Evangelium milosrdenství*.⁵¹ Kromě referentů a čenstochovského ordináře biskupa Stefana Bareły, který se ujal čestného patronátu nad sympoziem, byli přítomni mimo jiné o. Izydor Borkiewicz OFM, který byl v té době postulátorem v procesu s. Faustyny Kowalské, a také P. Witold Zdaniewicz SAC, který byl pozorovatelem z pověření vedení Provincie pallotínů.⁵² Jejich přítomnost byla zásadní, protože představení pallotínů pokládali kult Božího milosrdenství za nelegální a za takové rovněž považovali snahy organizovat jakákoli teologická sympozia na toto téma. Jako velký problém se ukázala především sympozia organizovaná souběžně pro laikát. Za účelem jejich likvidace byl na jedno z takových setkání r. 1967 vyslán P. Ludwik Balter SAC, jehož doprovázel z pověření kard. Karola Wojtyły o. Izydor Borkiewicz OFM. Tehdy oba potvrdili, že sympozia organizovaná pro laikát nepředstavují doktrinní ohrožení a tudíž ani pro probíhající informační proces Boží služebnice s. Faustyny v Krakově.⁵³ Nicméně polarizace kompetencí v organizování sympozií byla definována usnesením Provinční rady pallotínů z 30.11. r. 1966, podle něhož byla od té doby teologická sympozia organizována Centrem pallotinských bádání v Ołtarzewě a jejich vedení bylo svěřeno nejprve P. Józefu Lisiakowi SAC a následně P. Lucjanu Balterowi SAC.⁵⁴ Tímto mohlo čenstochovské centrum organizovat pouze dny soustředění a – jak to bylo definováno – „školení“ pro kněze a inteligenci a jejich program měl být pokaždé předkládán správě provincie ke schválení.⁵⁵ Další, druhé teologické symposium proběhlo ve dnech 14.–16.11. r. 1968 v Teologickém semináři polské provincie Společnosti katolického apoštolátu v Ołtarzewě v rámci oslav 50. jubilea jeho existence.⁵⁶ Téma tohoto sympozia se týkalo teologie úcty k Božímu milosrdenství. Na nezbytnost dalších badatelských prací právě na toto téma ukazoval P. Stanisław Wierzbica SAC již v roce 1966 hned po závěru prvního sympozia v Čenstochově. Přípravou a výběrem kolektivů referentů se zabýval P. Ludwik Balter SAC, který v širokém tematickém spektru viděl nutnost objasnit téma „Božího milosrdenství v nauce učitelského úřadu církve, případně v nauce teologů“.⁵⁷ Daného tématu se ujal P. Józef Krasiński z ATK ve Varšavě.⁵⁸ Ve vztahu k prvnímu sympoziu byl tentokrát získán biblista P. Leonard Stopnicki, který posoudil problematiku Božího milosrdenství z biblického hlediska.⁵⁹ Je třeba poznamenat, že ołtarzewské symposium nebylo převážně vedeno vědeckým střediskem KUL-u, jak to bylo v případě prvního sympozia, ale podíleli se na něm také představitelé vědeckého střediska ATK z Varšavy a přednášející ze seminářů jak diecézních, tak i řeholních.

Na závěr druhého teologického sympozia jeho účastníci předložili usnesení pověřující pallotiny další péčí o kult Božího milosrdenství. Navíc byla jmenována osmičlenná komise teologů se sídlem v Ołtarzewie, jejímž sekretářem byl P. Lucian Balter SAC a jejími členy kněží: Eugeniusz Weron SAC, Michał Sopoćko, W. Pietkun, Antoni Słomkowski, Andrzej

⁵¹ *Ewangelia miłosierdzia*, red. W. Granat, Poznań–Warszawa 1970, ss. 420.

⁵² ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1974*, [S. Wierzbica, I Sympozjum teologiczne i III Sympozjum o Miłosierdziu Bożym na Dolinie M.B. w Częstochowie od 16.-17. listopada 1966 r., s. 1-2, mps], b. sygn.

⁵³ L. Balter, *Zawierzenie świata Miłosierdziu Bożemu*, s. 36.

⁵⁴ ASACCz, *Korenspondencje 1961-1969*, [List ks. S. Wierzbicy do ks. L. Baltera z dn. 29 XI 1968 r.], b. sygn.

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ L. Balter, *Wstęp*, w: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki”, s. 11.

⁵⁷ ASACCz, *Korenspondencje 1961-1969*, [List ks. L. Baltera do Księdza Rady z dn. 5 VII 1968], b. sygn.

⁵⁸ J. Krasiński, *Miłosierdzie Boże w nauce Magisterium Kościoła*, w: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki”, s. 57-71.

⁵⁹ L. Stopnicki, *Miłosierdzie Boże w świetle Pisma św. i nasza odpowiedź na nie*, in: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego Miłosierdzie na wieki”, s. 21-32.

Krupa OFM, Wincent Granat a Jerzy Buxakowski.⁶⁰ Úkolem komise mělo být vtělení nauky o Božím milosrdenství do života a samotnou úctu k Božímu milosrdenství bylo doporučeno spojit s úctou k Marii Matce milosrdenství a orientovat na apoštolát. Komise dostala také doporučení zpracovat liturgické i mimoliturgické formy úcty a rovněž udržovat stálý kontakt s kard. Karolem Wojtyłą.⁶¹ Krakovský ordinář se měl aktivně účastnit druhého teologického sympozia, avšak podmínky tehdejší atmosféry mu nedovolily přijet do Ołtarzewa.⁶²

Tematické návrhy, jaké byly navrženy komisi teologů, zvláště zkoumání Božího milosrdenství v kontextu apoštolátu v širokém smyslu tohoto slova, se stalo heslem následného teologického sympozia, který se konal ve dnech 25.–26.10. 1972 v Ołtarzewie. Program sympozia, jehož heslo znělo: „Boží milosrdenství a apoštolát“, se stal základem doplnění teologie úcty k Božímu milosrdenství o teologické bádání na téma apoštolátu pojetého z jedné strany jako povolání člověka a z druhé strany jako odpovědi člověka na pozvání Boha, který je Milosrdnou láskou. Obsahově bohaté referáty formulovaly prezentované otázky v kategoriích ontologie, fenomenologie, praxeologie a odpovídající pedagogiky. Přednášejícími byli profesori vedoucích katolických vědeckých center ATK ve Varšavě a KUL v Lublinu a také odborníci tzv. teologie laikátu v čele s P. Eugeniuszem Weronem SAC a P. Romanem Foryckým SAC. Pallotiny reprezentovali také P. Lucian Balter SAC, který byl hlavním organizátorem sympozia, a rovněž P. Franciszek Bogdan SAC a P. Czesław Parzyszek SAC.⁶³

Na desáté výročí zakončení II. Vatikánského koncilu zorganizoval Apoštolský institut teologické sympozium v Ołtarzewě, které proběhlo ve dnech 4.–6. 1975 a bylo spojeno s každoročním setkáním Mariologické sekce polských teologů.⁶⁴ Během přednášek nebyla tematika Božího milosrdenství zmíněna přímo, ale zprostředkovaně, kdy vycházela z koncilních dokumentů, zvláště pastýřské konstituce o církvi v současném světě *Gaudium et Spes* a dekretu o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, a byla diagnostikována situace člověka v měnícím se světě, který stále pociťuje napětí mezi *sacrum* a *profanum*, a ukázána nutnost, aby se člověk obracel k Boží lásce a Jeho milosrdenství.⁶⁵ Následně se zkoumalo téma odpovědnosti křesťanů za svět, pojeté z hlediska pravdy o Božím milosrdenství.

Mezi četnými přednášejícími na sympoziu, reprezentujícími různá katolická odborná střediska v Polsku, si pozornost zaslouží přítomnost polského primase kard. Stefana Wyszyńskiego, kard. Karola Wojtyły a především P. Heinricha Köstera SAC s referátem *Posvěcení světa Nejsvětější Panny* a také omluvená nepřítomnost velkých myslitelů koncilní doby: Yves Congara OP i Michela Sauvage'a FSC.⁶⁶ Tímto /by/ mělo sympozium zcela mezinárodní charakter a podniknuté snahy o získání světové slávy velkých teologů se jistě staly příčinou k organizování sympozií v budoucnu – kongresů o Božím milosrdenství v mezinárodním rámci. Sympozia se aktivně účastnili – prostřednictvím referátů – polští kněží: P. Lucian Balter SAC, P. Eugeniusz Weron SAC, P. Roman Forycki SAC, P. Anastáz

⁶⁰ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1974*, [Sprawozdanie z II Sympozjum teologicznego poświęconego teologii kultu Miłosierdzia Bożego, odbytego w Ołtarzewie w dniach 14-15 listopada 1968 r., mps], b. sygn.

⁶¹ ASACCz, *Korespondencje 1961-1968*, [Pismo z dn. 21 XI 1968 r.], b. sygn.

⁶² L. Balter, *Poświęcenie świata Bożemu Miłosierdziu*, w: *Kolekcja Communio*, t. 15: *Bóg bogaty w miłosierdzie*, Poznań 2003, s. 7.

⁶³ S. Rumiński, *Miłosierdzie Boże a apostołstwo*, *Collectanea Theologica*, R. 43: 1973, nr 3, s. 146; L. Balter, *Słowo wstępne*, in: *Powołanie człowieka*, t. 4: *Powołanie do apostołstwa*, Poznań–Warszawa 1975, s. 6-7.

⁶⁴ L. Balter, *Słowo wstępne*, w: *Powołanie człowieka*, t. 5: *Odpowiedzialni za świat*, Poznań–Warszawa 1982, s. 14.

⁶⁵ Srv. *Powołanie człowieka*, t. 5: *Odpowiedzialni za świat*, Poznań–Warszawa 1982.

⁶⁶ L. Balter, *Słowo wstępne*, in: *Powołanie człowieka*, t. 5: *Odpowiedzialni za świat*, s. 16.

Bławat SAC a P. František Cegiełka SAC, který svůj referát *Křesťan ve světě* opíral o vědeckou práci Y. Congara a dodal vlastní teologickou reflexi k danému tématu.⁶⁷

Vzhledem ke čtyřicetiletému výročí od smrti s. Faustyny Kowalské, jež připadalo na rok 1978, pallotini spojení s apoštolským institutem v Ołtarzewě plánovali organizaci dalšího teologického sympozia s návrhem hesla: „V Božím milosrdenství – pokoj a spása“. Pamatovali také na to, že mají zůstat věrní prosbě kard. Karola Wojtyły, aby tematiku sympozií doktrinárního charakteru nespojovali s osobou s. Faustyny a propagovanou skrze ni formou úcty k Božímu milosrdenství, která byla zakázána notifikací z 9.3. 1959.⁶⁸ Tím větším překvapením pro organizátory sympozia byla nová notifikace Kongregace pro nauku víry z 17.4. 1978, která zohledňovala „hluboce změněné okolnosti“ a odvolala dřívější zákazy z 6.3. 1959.⁶⁹

Aktuálně vyhlášená notifikace takto otevírala nový prostor vědeckého bádání a teologického zkoumání spojeného jak s osobou s. Faustyny, tak i jejím prostřednictvím propagovanou úctou k Božímu milosrdenství. S ohledem na zamýšlené práce nad programem sympozia, který počítal s referáty kněží: Františka Cegiełky SAC, Wincenta Granata, Eugeniusze Weronia SAC, Luciana Baltera SAC, Stanisława Strzeleckého a pana Jerzego Wesołowského, neplánoval rozšíření tematického spektra ani o formy kultu, ani o důkladnou analýzu spirituality s. Faustyny. K uctění zemřelého P. Michała Sopoćka byl předpokládán jedině referát P. Stanisława Strzelczyka z Białystoku *Jak P. Michał Sopoćko „vidí“ sestru Faustynu*.⁷⁰ Dále, důležitou okolností zdůrazňující situaci po nové notifikaci byla iniciativa kard. Karola Wojtyły, aby sympozium bylo zakončeno u hrobu s. Faustyny v Krakově-Lagiewnikách. Plánovaná přítomnost krakovského metropolity se ani tentokrát neuskutečnila kvůli odjezdu do Říma v souvislosti s pohřebními slavnostmi papeže Jana Pavla I. a novým konkláve. Teologické sympozium, které proběhlo ve dnech 3.–4.10. r. 1978, bylo ukončeno 5.10. poutí k hrobu Boží služebnice s. Faustyny Kowalské, na níž byli přítomni mnozí účastníci sympozia.⁷¹ Přednášející ve svých referátech ujistili účastníky teologického sympozia, že „v Božím milosrdenství je možné nalézt pokoj a spásu“, což zvláště zdůraznil P. Anastáz Bławat SAC v úvodu k sympoziálním materiálům v podobě rozmnožených strojopisů. Navíc se účastnil sympozia laikáta a přišel s iniciativou poslat na polský episkopát rezoluci s prosbou o co nejrychlejší ustanovení svátku Božího milosrdenství.⁷²

3. SYMPOZIA PRO LAIKÁT

Živelně se rozvíjející úcta k Božímu milosrdenství byla zabrzděna vydáním notifikace Svátého oficia dne 6.3. 1959, zakazující praktikování pobožností k Božímu milosrdenství ve formách předložených s. Faustynou.⁷³ V té době ctitelé Božího milosrdenství začali ve stále větším počtu a častěji navštěvovat Údolí Božího milosrdenství v Čenstochové a scházet se u obrazu Milosrdného Ježíše, namalovaného Adolfem Hyłou, umístěném v nově postaveném kostele. Sekretariát pro Boží milosrdenství, založený r. 1960 P. Stanisławem Wierzbicou SAC, se ujal péče o ctitele Božího milosrdenství a rovněž o jejich příslušnou duchovní

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ L. Balter, *Zawierzenie świata Miłosierdziu Bożemu*, s. 36.

⁶⁹ L. Balter, *Wprowadzenie*, w: *Powołanie człowieka*, t. 5: *Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, Poznań 1991, s. 6.

⁷⁰ ASACCz, *Studia z Sympozjum w Ołtarzewie, 3-4.10.1978. Materiały z Sympozjum z okazji 40-lecia śmierci s. Faustyny. W Miłosierdziu Bożym – pokój i zbawienie, Ołtarzew, 3-4.10.1978*, B. sygn.

⁷¹ ASACCz, *Studia z Sympozjum w Ołtarzewie, 3-4.10.1978*.

⁷² Tamtéž.

⁷³ M. Kowalczyk, *Wokół encykliki...*, s. 52.

formaci. Navíc byla vyvinuta snaha naplňovat jejich intelektuální potřeby a na jejich návrh organizovat setkání pro všechny ctitele z celé země za účelem prohloubit tajemství Božího milosrdenství.⁷⁴ Formačně-intelektuální setkání měla dát široce pojatému laikátu podnět k práci vnitřní i apoštolské. Čenstochovské pallotinské středisko, jehož činnost koordinoval Sekretariát pro Boží milosrdenství, shromáždil četný materiál i prameny a rozhodl se zahájit organizování sympozií určených laikátu.

První sympozium tohoto typu se konalo v Čenstochově v Údolí Božího milosrdenství 20.2. 1966. Na programu byla přednáška P. Aloise Haasa SAC *O bratrství Božího milosrdenství pro Polsko z roku 1849. Z bádání nad cestami pallotinské inspirace* a také referát sekretáře Sekretariátu pro Boží milosrdenství P. Stanislava Wierzbicy SAC *Aktuální stav prací spojených s pobožností k Božímu milosrdenství*. Sympozia se také účastnil jeden z paulinů z Jasné Hory, který představil historii obrazu Milosrdného Ježíše, nacházejícího se v bazilice v Kozlově Iwovské diecéze. Mezi referáty proběhla projekce filmů týkajících se kanonizačních slavností sv. Vincence Pallottiho a poutě Pavla VI. do Palestiny a Bombaje.⁷⁵

Sympozia se účastnilo 30 osob reprezentujících různé stavy povolání pocházející z inteligence, které navrhly organizování pravidelných setkání tohoto typu. Byla požadována každoměsíční setkání, přičemž pallotini navrhli kvartální setkání, což laikát schválil. Až během IV. sympozia pro laikát bylo ustanoveno, že tato setkání se budou konat co dva roky na první neděli v květnu a říjnu.⁷⁶ Navíc během I. sympozia vznikla potřeba vytvořit solidní vědecké základy vycházející z teologie pro kult Božího milosrdenství. Proto bylo rozhodnuto zřídit 16.11. 1966 na slavnost Matky Boží Ostrobramské teologické sympozium pro všechny členy: „běžné, mimořádné a korespondenční členy Sekretariátu pro Boží milosrdenství v Čenstochově“.⁷⁷

V souvislosti se schválením provinční správy ze dne 30.11. 1966, čili po zakončení I. teologického sympozia a III. sympozia pro laikát, jehož organizátory byli pallotini z Čenstochové, bylo dovršeno rozdělení obou sympozií. Od té doby bylo za teologická sympozia odpovědné Centrum pallotinského bádání v Ołtarzewě a za sympozia pro laikát Sekretariát pro Boží milosrdenství v Čenstochově.⁷⁸ Navíc program sympozií pro laikát měl být ustanoven pod správou provincie.

I přes zavazující zásadu, aby se nespojovala teologická sympozia s osobou s. Faustyny Kowalské, se na tomto pozadí ukazuje jako zajímavý program X. sympozia pro laikát, který se konal 5.10. 1969 v Łagiewnikách. Program tohoto sympozia, kterým mělo být uctěno 31. výročí smrti s. Faustyny, zajišťovali kněží: Stanisław Wierzbica SAC, Edmund Boniewicz SAC, Lucian Balter SAC a o. Izydor Borkiewicz OFM. Na programu zazněl referát o. Izydora Borkiewicze OFM *Boží milosrdenství podle sestry Faustyny* a přednáška p. Bernarda Tuszyńského z Gdańska *Úcta k Božímu milosrdenství v životě Boží služebnice s. Faustyny*.⁷⁹ Dne 18.5. roku 1975 se konalo v Dolině Božího milosrdenství v Čenstochově XXI. sympozium pro laikát, během něhož byla pronesena jenom jedna přednáška, a to od P. Stanisława Kuracińského *Misijní církev v aspektu milosrdenství*. Místo plánovaného druhého referátu přednesl P. Stanisław Wierzbica SAC *Památku na kněze Michała Sopoćka, zemřelého*

⁷⁴ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1974*, [Sprawozdanie z pierwszego sympozium S.M.B. na Dolinie Miłosierdzia Bożego w Częstochowie dn. 20.II.1966]. B. sygn.

⁷⁵ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1974*, [Sprawozdanie z pierwszego sympozjum...].

⁷⁶ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1974*, [IV Sympozjum dla laikatu na Dolinie Miłosierdzia u SS. M.B. Miłosierdzia w dniu 8 stycznia 1967 r.]. B. sygn.

⁷⁷ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1974*, [Sprawozdanie z pierwszego sympozjum...]; Tamże, [S. Wierzbica, Sympozyjne refleksje o Miłosierdziu Bożym. Częstochowa-Ołtarzew 1971, mps]. B. sygn.

⁷⁸ ASACCz, *Korespondencje 1961-1969*, [List ks. S. Wierzbicy do ks. L. Baltera z dn. 29 XI 1968 r.].

⁷⁹ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1974*, [Sprawozdanie z X Sympozjum dla laikatu w Łagiewnikach 5. października 1969]. B. sygn.

15. února roku 1975 a během *pro memoria* představil projekci ze života, činnosti a pohřbu zpovědníka s. Faustyny.⁸⁰ Na závěr sympoziálního jednání bylo dáno na vědomí, že provinční správa delegovala P. Eugeniusze Piskorka SAC na činnost ve Středisku bádání Božího milosrdenství v Čenstochové. Od září roku 1975 měl zahájit vizitaci jednotlivých středisek úcty k Božímu milosrdenství v Polsku. Tato setkání měla mít formační charakter – dní soustředění – pro ctitele Božího milosrdenství.⁸¹

V letech 1966–1978 proběhlo 28 sympozií pro laikát, která zahrnovala široké spektrum Božího milosrdenství a shromažďovala početné ctitele Božího milosrdenství z jednotlivých středisek celé země. Během sympozií byly proneseny obvykle dva referáty, po nichž následovala živá diskuse. Program sympozií zahrnoval rovněž pobožnosti a mše svaté. Sympozia doprovázely také příležitostné výstavy a filmové projekce.

3. KONGRESY

Volba kard. Karola Wojtyły papežem poskytla nový prostor v rozvoji kultu Božího milosrdenství. Ještě před volbou nového pastýře všeobecné církve, během teologického sympozia probíhajícího v r. 1978 v Ołtarzewie, laický přednášející p. Jiří Wesołowski z Olsztyna ve svém referátu *Pokoj světa a Boží milosrdenství* navrhoval zvláštní delegaci, která by nově zvolenému papeži předložila prosbu o okamžité ustanovení svátku Božího milosrdenství jako „prvního kroku pro záchranu světa“.⁸² Delegace ctitelů Božího milosrdenství v čele s P. Edmundem Boniewiczem SAC byla přijata papežem Janem Pavlem II. dvacátého osmého února a prvního března roku 1979 a předložila Svatému otci prosbu o ustanovení svátku Božího milosrdenství. O dva týdny později papež Jan Pavel II. udělil ústní souhlas se svátkem Božího milosrdenství pro katedrálu Božího milosrdenství v Čenstochové.⁸³ Navíc ho požádal o dodání všech materiálů z teologických sympozií organizovaných pallotiny. Je možné vyvozovat, že tyto materiály byly papeži nápomocné v přípravě nové encykliky *Dives in Misericordia*, která vyšla na první adventní neděli roku 1980.

Existence encykliky o Božím milosrdenství otevřela pallotinům novou perspektivu v organizování teologických sympozií. Kromě doktrinní pečlivosti bylo ještě nutné více upevnit společné angažování duchoveních a laiků ve prospěch Božího milosrdenství. Hledal se tedy společný prostor pro – dříve rozdělená – sympozia teologická a sympozia pro ctitele Božího milosrdenství organizovaná střediskem čenstochovským a ołtarzewským. Objevila se proto nová iniciativa organizace kongresů Božího milosrdenství, jejichž cílem mělo být prohloubení tajemství a uctívání Božího milosrdenství, soustředěných ve dvou podstatných částech: doktrinní a kultové.⁸⁴

⁸⁰ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1975-1980*, [Sprawozdanie z XXI Sympozjum na Dolinie Miłosierdzia Bożego w dniu: 18 maja 1975 roku]. B. sygn.

⁸¹ Tamže.

⁸² ASACCz, *Studia z Sympozjum w Ołtarzewie, 3-4.10.1978. Materiały z Sympozjum z okazji 40-lecia śmierci s. Faustyny...* [J. Wesołowski, *Pokój świata a Miłosierdzie Boże*. B. sygn., mps, s. 77].

⁸³ E. Boniewicz, *Delegacja czcicieli Miłosierdzia Bożego u Ojca Świętego*, *Biuletyn Miłosierdzia Bożego*, R. 1979, nr 4, s. 6-7.

⁸⁴ W. Seremak, *Kongresy Miłosierdzia Bożego*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin–Kraków 2002, s. 427.

Hlavním projektantem záměru byla sekce Božího milosrdenství Apoštolského institutu při Duchovním semináři SAC v Ołtarzewě, se sídlem v Čenstochové.⁸⁵ V pokračujících diskusích bylo rozhodnuto svěřit realizaci projektu P. Edmundu Boniewiczowi SAC, který byl odpovědný za pastorační část sympozia a kongresu, a P. Anastázi Bławatowi SAC, který se měl zabývat přípravou sympozia.⁸⁶ Příležitostí k uspořádání sympozia a kongresu Božího milosrdenství bylo 50. výročí prvních zjevení, kterých se dostalo služebníc Boží s. Faustyně Kowalské, a cílem, jež následovali organizátoři, bylo oživení úcty k Božímu milosrdenství, analýza jeho forem, pěstování citlivosti člověka k potřebě skutků milosrdenství a slavnostní prožití svátku Božího milosrdenství.⁸⁷ Sympozium zahrnovalo doktrinní část a uvádělo do kultovního rozměru, jakým byl kongres Božího milosrdenství. Celek události, jak symposium, tak i kongres, se odehrával pod heslem: *Králi milosrdenství v holdu*. Po sympoziálních obřadech, které trvaly dva dny (24.–25. dubna), se konala kultovní část kongresu (26. dubna), jejíž ústřední událostí byla slavnostní mše svatá na jasnohorských kopcích a následně procesí do Údolí Božího milosrdenství v Čenstochové, kde byl posvěcen pomník Milosrdného Krista od autora Franciszka Suknarského z Wadowic, umístěný na území kněžské pallotiny.⁸⁸

O tři roky později se konal ve dnech 26.–29. dubna r. 1984 II. kongres Božího milosrdenství, který probíhal pod heslem: *V Božím milosrdenství – obnova*. Tento kongres byl uspořádán k 50. výročí vystavení obrazu Milosrdného Ježíše k uctívání v Ostré Bráně ve Vilniusu na závěr Jubilejního roku 1900letí od vykoupení světa.

Cílem doktrinní části II. kongresu bylo teologické prohloubení úcty k Božímu milosrdenství a zdůvodnění jeho pastorační vhodnosti a v kultové části vzdání veřejného holdu Milosrdnému Kristu a vyjádření vděčnosti za obzvláštní milosrdenství Boží, jaké zakusil polský národ ve svých dějinách, zvláště během bitvy u Vídně.⁸⁹ Podobně jako první, tak i druhý kongres Božího milosrdenství v doktrinní části se odehrával na Jasné Hoře a v kultové části v Údolí Božího milosrdenství v Čenstochové, kde byl vykonán akt zasvěcení se Božímu milosrdenství.⁹⁰

Další, třetí kongres Božího milosrdenství proběhl ve dnech 1.–4. října roku 1988. Kongres ve znamení hesla: *Ve službě Božímu milosrdenství* se konal k 50. výročí smrti služebnice Boží s. Faustyny Kowalské. Harmonogram II. kongresu Božího milosrdenství sestával z kultové části v prvních dvou dnech a následující doktrinní části, během níž bylo proneseno 8 referátů představujících stav úcty k Božímu milosrdenství v Polsku a ve světě. Navíc přednášející pokusili se analyzovat úlohy a povinnosti polské církve a angažování ve prospěch Božího milosrdenství.⁹¹ Kongres byl zakončen u hrobu s. Faustyny v Krakově-Lagiewnikách při mši svaté koncelebrovanou pod vedením biskupa Czesława Domina.

Sekretariát pro Boží milosrdenství v Čenstochové byl organizátorem IV. kongresu Božího milosrdenství, který proběhl ve dnech 3.–6.10. 1992 v Čenstochové. Podobně jako v předcházejících, tak v tomto kongresu bylo zásadní úlohou uctívání Božího milosrdenství a prohloubení povědomí týkajícího se poselství o Božím milosrdenství. Naproti tomu hlavním

⁸⁵ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1983 (1981-1983)*, [A. Bławat, E. Boniewicz, Sprawozdanie z Sympozjum oraz Kongresu ku czci Miłosierdzia Bożego odbytych w Częstochowie w dniach: 24-26 kwietnia 1981, mps, s. 1]. B. sygn.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ W. Seremak, *Kongresy Miłosierdzia Bożego organizowane przez Księży Pallotynów w Dolinie Miłosierdzia w Częstochowie (I)*, *Apostoł Miłosierdzia Bożego*, R. 21012, nr 3 (75), s. 11.

⁸⁸ ASACCz, *Sprawozdania Księży 1966-1983 (1981-1983)*, [A. Bławat, E. Boniewicz, Sprawozdanie z Sympozjum oraz Kongresu..., s. 5].

⁸⁹ W. Seremak, *Kongresy Miłosierdzia Bożego*, in: *Leksykon duchowości...*, s. 428.

⁹⁰ Tentýž, *Kongresy Miłosierdzia Bożego organizowane przez Księży Pallotynów...*, s. 12.

⁹¹ W. Seremak, *Kongresy Miłosierdzia Bożego*, w: *Leksykon duchowości...*, s. 428.

cílem kongresu bylo vypracování doktrinálních základů svátku Božího milosrdenství a rovněž představení prostředků k jeho realizaci a vypracování podoby pobožnosti k Božímu milosrdenství.⁹² V doktrinální části bylo prezentováno 10 referátů, které podrobně probíraly poselství o Božím milosrdenství, rovněž v kontextu nové evangelizace.⁹³

Na novou evangelizaci byl zaměřen V. kongres ke cti Božího milosrdenství, který se odehrál ve dnech 9.–11.4. 1999 v Údolí Božího milosrdenství v Čenstochové s hlavním heslem: *V Božím milosrdenství k nové evangelizaci*.⁹⁴ V doktrinální části bylo vysloveno 8 referátů, přičemž většinu přednášejících tvořili pallotini, mj. Lucian Balter SAC, Anastáz Bławat SAC, Marian Kowalczyk SAC, Eugeniusz Weron SAC a Edmund Boniewicz SAC. Kongres byl završen slavnostní mší svatou na svátek Božího milosrdenství, během něhož byl vykonán úkon důvěry a zasvěcení čenstochovské arcidiecéze a všech účastníků Božímu milosrdenství.⁹⁵

Poslední, VI. kongres Božího milosrdenství, který se konal ve dnech 1.–3.4. 2016, byl organizován Sekretariátem pro Boží milosrdenství a Univerzitou kardinála Stefana Wyszyńskiego – Centrem teologie apoštolátu *Pallottianum* v Ołtarzewě. Příležitostí k jeho zorganizování bylo mimořádné Jubileum milosrdenství a 50. výročí prvního sympozia (r. 1966). Během kongresu, který probíhal pod heslem: *Milosrdní jako Otec* a měl modlitebně-apoštolský charakter, bylo proneseno 6 referátů pastoračního charakteru, spojujících poselství o Božím milosrdenství s fatimským poselstvím prostřednictvím představení praktické realizace představitelů milosrdenství.⁹⁶

3. PUBLICISTICKO-ODBORNÁ PRÁCE PALLOTINŮ O BOŽÍM MILOSRDENSTVÍ

Vklad, jaký vnesli pallotini do rozvoje kultu Božího milosrdenství je neocenitelný. Pozornost si zaslouží fakt, že organizování odborných symposií, které po prvním sympoziu zorganizovaném r. 1966 byly rozděleny na sympozia pro laikát a teologická sympozia, daly pallotinům možnost širěji pronikat do tajemství Božího milosrdenství. V úsilí o doktrinální přesnost nejen organizovali, ale také se aktivně podíleli na sympoziích prostřednictvím přednášek, které vycházely tiskem. Při bibliografickém bádání nacházíme kromě odborných článků také populárně-naučné, a dokonce i publicistické.

Vzhledem k chronologii událostí a angažovanosti jednotlivých pallotinů v rozvoji úcty k Božímu milosrdenství je třeba klasifikovat po personální stránce jejich písemný vklad pozorovatelný v různých vydavatelských projektech, ale i v individuálních publikacích. Z titulu historických podmínek a postupem doby narůstajícího materiálu vztahujícího se ke kultu Božího milosrdenství je třeba na tomto místě provést – ovšem nedokonalý, neboť neúplný – bibliografický soubor, signalizující pouze písemnou činnost pallotinů spojenou s tematikou Božího milosrdenství.

Mezi představiteli Regie Božího milosrdenství si pozornost zaslouží P. František Cegiełka SAC, který tím, že se ujal tematiky Božího milosrdenství, poukazyval na jeho pedagogickou

⁹² Tenże, *Kongresy Miłosierdzia Bożego*, w: *Leksykon duchowości...*, s. 428.

⁹³ Tenże, *Kongresy Miłosierdzia Bożego organizowane przez Księży Pallotynów w Dolinie Miłosierdzia w Częstochowie* (2), *Apostoł Miłosierdzia Bożego*, R. 21012, nr 4 (76), s. 11.

⁹⁴ A. Bochenek, E. Boniewicz, *Piąty Kongres ku czci Miłosierdzia Bożego*, *Collectanea Theologica*, R. 70: 2000, nr 1, s. 157.

⁹⁵ Tamtéž, s. 159-160.

⁹⁶ M. Kowalczyk, D. Przybyszewski, *VI Kongres Miłosierdzia Bożego*, Mps.

hodnotu. V tomto kontextu si zaslouží obzvláštní pozornost jeho články, které často měly charakter sympoziálních referátů. Je vhodné zde zmínit článek *Profetický a pedagogický význam poselství o Božím milosrdenství, odkázaného s. Faustynou*⁹⁷ či také drobné práce *Výchova „nového člověka“ ve škole Božího milosrdenství*⁹⁸ a také *Víra v Boží milosrdenství*.⁹⁹ Osvědčil se jako zkušený badatel kultu Božího milosrdenství, publikoval článek *Z historie kultu Božího milosrdenství ve světě*,¹⁰⁰ v němž představil vklad marianů a pallotinů v šíření kultu. Zabýval se také osobou s. Faustyny Kowalské, za pozornost stojí jeho kniha *Sestra Faustyna Kowalská – správkyně Božího milosrdenství*.¹⁰¹ Představil životopis s. Faustyny a zároveň popsal celou ideu Božího milosrdenství v jejím pojetí a v biblickém pojetí. Ukázal duchovní cestu ke svatosti Mystičky a představil rovněž nástin a formy pobožností k Božímu milosrdenství.¹⁰² V celé odborné práci P. Františka Cegiělky SAC se nachází 10 míst vztahujících se k s. Faustyně a účtě k Božímu milosrdenství.¹⁰³

Velkým ctitelem, propagátorem a svědkem Božího milosrdenství byl pallotin z Regie Božího milosrdenství P. Alois Misiak SAC. Jako ředitel tříleté technické tiskařské školy *Ecole Technique d'Imprimerie Notre Famille* v Osny a ředitel *Apostolat de la Miséricorde Divine* v Osny vydával knihy a brožury spojené s úctou k Božímu milosrdenství. Pro rozvoj kultu založil roku 1955 *Messenger de la Miséricorde Divine* (vycházel dvakrát ročně) a stal se jeho hlavním redaktorem.¹⁰⁴ Jeho publikace mají popularizační charakter, obzvláště pozoruhodná je kniha *O Božím milosrdenství. Výňatky z „Deníčku“ sestry Faustyny (z Kongregace Boží Matky milosrdenství)* vydané v Paříži roku 1953.¹⁰⁵ Na potřeby rozvíjejícího se kultu vydával v polském a francouzském jazyce jednotlivé publikace, které objasňovaly teologický charakter modliteb k Božímu milosrdenství.¹⁰⁶

Největší písemnou aktivitu vykazovali pallotini v Polsku. Jejich odborné práce byly nutně spojeny s pronášenými referáty během teologických sympozií a sympozií pro laikát. Na jejich organizaci měl největší zásluhu P. Stanisław Wierzbica SAC, který pro ideu Božího milosrdenství podle odkazu s. Faustyny Kowalské hledal solidní teologické základy. Za tímto účelem získal kolektiv vynikajících odborníků z KUL-lu, kteří se účastnili prvního teologického sympozia v r. 1966 v Čenstochové a připravili podrobnou odbornou knihu *Evangelium milosrdenství*.¹⁰⁷ Publikace P. Stanisława Wierzbicy SAC mají popularizační charakter, často je tiskl v *Bulletinu Božího milosrdenství*. Týkaly se zpráv z uskutečněných sympozií, z činnosti Sekretariátu pro Boží milosrdenství a také měly charakter krátkých prací z nástinu kultu Milosrdného Krista. P. Stanisław Wierzbica SAC se přičinil o vznik vydavatelské série *Povolání člověka*, v níž bylo otištěno sympoziální vystoupení z let 1968, 1972, 1975 a 1978. Pro důkladnou posympoziální dokumentaci se ujal redakce mj.

⁹⁷ In: *W Miłosierdziu Bożym pokój i zbawienie*, Ołtarzew 1979, s. 6-34; *totéž*, in: *Powołanie człowieka*, t. 8: *Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, red. L. Balter, Warszawa 1991, s. 261-274.

⁹⁸ Królowa Apostolów, R. 1984, nr 10, s. 13.

⁹⁹ Przewodnik Miłosierdzia, R. 1973, nr 10-11, s. 4, 12; R. 1986, nr 1-3, s. 26-27.

¹⁰⁰ Collectanea Theologica, R. 1982, nr 1, s. 145-156.

¹⁰¹ Nord Tonawanda 1954, Wydaw. Pallotinum, ss. 396; *totéž*, 2, 1958; *totéž*, 3, Londyn 1980. Wydaw. Veritas, ss. 334.

¹⁰² F. Gomułczak, *Cegiělka. Pasterz Polonii*, s. 221.

¹⁰³ Zob. K.A. Nowak, *Cegiělka Franciszek Antoni*, w: *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, red. J. Mandziuk, t. 9, Warszawa 2006, s. 138-140.

¹⁰⁴ S. Tylus, *Misiak Alojzy*, w: *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, red. T. Błaszczyk, W. Gliński, J. Mandziuk, t. 10, Warszawa (w druku).

¹⁰⁵ Paryż 1953, ss. 160; wyd. 2, Paryż 1955.

¹⁰⁶ *Modlitwa do Miłosierdzia Bożego*, Paryż 1953, ss. 32. Toż, wyd. 2 rozsz., Paryż 1955, ss. 64; *Prières à la Miséricorde Divine. Institution Saint Divine*, Osny 1953, ss. 39. *totéž*, 2, Paryż 1955, ss. 64. *totéž*, 3 zm., Paryż 1955, ss. 66.

¹⁰⁷ Red. W. Granat, Poznań-Warszawa 1970, ss. 420.

*Sympoziální reflexe o Božím milosrdenství*¹⁰⁸ a práce *Programy sympozií a stenogramy s diskusí*.¹⁰⁹ Byl také autorem modlitební knihy *Ježíši, důvěřuji Ti. Sbíрка modliteb, novém, adorací, rozjímání, písní zasvěcených Božímu milosrdenství*.¹¹⁰

V šíření poselství o Božím milosrdenství hrál důležitou roli také P. Edmund Boniewicz SAC, který jako vedoucí Sekretariátu pro Boží milosrdenství v r. 1977 zahájil vydávání *Bulletinu Božího milosrdenství* a byl jeho hlavním redaktorem do roku 1991.¹¹¹ Mezi jeho četnými pracemi si pozornost zaslouží také články *ABC ctitelů Božího milosrdenství*,¹¹² *Spiritualita kněze Michala Sopočka, apoštola Božího milosrdenství*,¹¹³ a především knihy *Bůh je milosrdenství*,¹¹⁴ *Hlásejme poselství o Božím milosrdenství. Čtení na téma dějin a rozvoje kultu*¹¹⁵ a brožura *Matka milosrdenství v tajemství spásy v dopisech bl. Faustyny a ve světle úcty k Božímu milosrdenství*.¹¹⁶

Z dějin kultu Božího milosrdenství datujícího se k 19. století je možné se zastavit u obšírné práce historika pallotínů P. Aloise Haase SAC *O bratrství Božího milosrdenství pro Polsko z roku 1848. Z bádání nad cestami pallotinské inspirace*.¹¹⁷ Článek, popisující dějiny bratrství, je zasazuje do teologie milosrdenství Pallottiho a napovídá, že z inspirace Mystika 19. století sama organizace bratrství a pružnost jejích forem byla v souladu s principy katolického apoštolátu.

Tematiku kultu Božího milosrdenství zmiňuje ve svých člancích P. Anastáz Bławat SAC: byly v rámci sympoziálních vystoupení otištěny v *Bulletinu Božího milosrdenství* či ve vydavatelské sérii *Povolání člověka* a také v *Communio*. K významnějším publikacím náleží: *Kontemplace Božího milosrdenství ve velikonočním tajemství*,¹¹⁸ *Kult Božího milosrdenství*, v němž popisoval ideu Božího milosrdenství a pobožnosti doprovázející kult¹¹⁹ a také *Kult Božího milosrdenství inspirovaný sestrou Faustynou Kowalskou a okolnosti jeho rozvoje*.¹²⁰ Výsledkem aktivní účasti na teologickém sympoziu v r. 1975 byl referát P. Bławata *Společenská funkce rodiny jako základního lidského společenství ve světě*.¹²¹

Neúnavným propagátorem ideje Božího milosrdenství, který jako zástupce ředitele Sekretariátu pro Boží milosrdenství, kazatel, exercitátor a organizátor sympozií a kongresů vášnivě šířil jeho kult, byl P. Eugeniusz Piskorek SAC. Jeho bibliografie zahrnuje 18 prací týkajících se přímo ideje Božího milosrdenství: zvláštní pozornost si zaslouží článek *Mise Svatého otce Jana Pavla II. v kultu Božího milosrdenství*,¹²² v němž ukazuje na papežovu angažovanost v procesu šíření Božího milosrdenství ve světě.

Čistě odbornou hodnotu má písemná činnost P. Luciana Baltera SAC, který byl vynikající osobností vědeckého světa. Jako zkušený dogmatik, teolog, spoluredaktor *Mezinárodního*

¹⁰⁸ Częstochowa–Ołtarzew 1971.

¹⁰⁹ Częstochowa 1972.

¹¹⁰ Warszawa 1971; wyd. 2, Warszawa 1982, ss. 539.

¹¹¹ S. Tylus, Boniewicz Edmund, w: *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, red. T. Błaszyk, W. Gliński, J. Mandziuk, t. 10, Warszawa (w druku).

¹¹² Biuletyn Miłosierdzia Bożego, R. 1982, nr 11, s. 25-35.

¹¹³ Biuletyn Miłosierdzia Bożego, R. 1985, nr 16, s. 27-32.

¹¹⁴ Częstochowa 1995, ss. 168.

¹¹⁵ Częstochowa 1999, ss. 318; wyd. 2, Częstochowa 2000, ss. 328.

¹¹⁶ Częstochowa 1995, ss. 28.

¹¹⁷ Roczniki Pallotyńskie, R. 6: 1965, s. 25-46; toż, w: *Sympozyjne refleksje o Miłosierdziu Bożym*, red. S. Wierzbica, Częstochowa–Ołtarzew 1971, s. 3-22; toż, in: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego miłosierdzie na wieki”, Poznań 1972, s. 317-333.

¹¹⁸ Communio, R. 1: 1981, nr 1-2, s. 98-109.

¹¹⁹ Biuletyn Miłosierdzia Bożego, R. 1982, nr 11, s. 68-83, Współautor E. Boniewicz.

¹²⁰ In: *Królowi Miłosierdzia w hołdzie*, red. E. Boniewicz, Częstochowa 1984, s. 144-152.

¹²¹ *Powołanie człowieka*, t. 5: *Odpowiedzialni za świat*, Poznań–Warszawa 1982, s. 178-191.

¹²² Biuletyn Miłosierdzia Bożego, R. 1980, nr 6, s. 73-83.

teologického přehledu koncilu a po jeho přerušení také *Communio* a spoluorganizátor teologických symposií zasvěcených kultu Božího milosrdenství učinil teologickou reflexi nad touto ještě ne plně zpracovanou ideou. V bohaté vědecké práci – čítající 1375 položek odborných, populárně-naučných, publicistických, recenzí a překladů – tematika Božího milosrdenství činí kolem 100 publikací.¹²³ Jeho četné články byly otištěny ve vydavatelské sérii *Povolání člověka*, jejímž byl redaktorem. Tato pozice se stala osobitou dokumentací teologických symposií a referáty v nich obsažené se zabývaly Božím milosrdenství v hluboké teologické analýze. Každý ze svazků věnovaných Božímu milosrdenství byl opatřen jeho úvodem, ve kterém – kromě představení obsahu díla – připomínal také dějiny organizovaných symposií. Nejvíce jeho publikací se vyskytuje ve svazku osmé série a uprostřed nich *Pán Ježíš zjevením Božího milosrdenství* (s. 27–37), *Eschatologický proud v současném křesťanství a Boží milosrdenství* (s. 75–88), „*Onen svět*“ v očích sestry Faustyny (s. 140–157) a *Teologická hodnota litanie k Božímu milosrdenství* (s. 255–260).¹²⁴ Významným článkem v této tematice je *Teologicko-pastorační opodstatnění kultu a svátku Božího milosrdenství*.¹²⁵ V okruhu jeho zájmu také zůstávala s. Faustyna Kowalská a především teologické osvětlení podstaty jejího zjevení a hloubky jejího *Deníčku*. V této oblasti nalézáme články: *Kult Božího milosrdenství ve světle „Deníčku“ s. Faustyny Kowalské*¹²⁶ a *Obsah zjevení služebnice Boží s. Faustyny Kowalské*.¹²⁷ Kromě pojetí tajemství Božího milosrdenství v rozsahu eschatologickém a ekleziologickém důležité místo v jeho bádání zaujímá učení Jana Pavla II. a především obsah encykliky *Dives in misericordia*.¹²⁸

Boží milosrdenství v oblasti tzv. teologie apoštolátu laikátu preferovali jeho představitelé P. Eugeniusz Weron SAC a P. Roman Forycki SAC. Odtud vycházejí články P. Foryckého mj.: *Primát lásky a milosrdenství v apoštolátu*,¹²⁹ *Kult Božího milosrdenství v náboženském světě církve*.¹³⁰ P. Roman Forycki SAC ve svých pracích vyzdvihl porozumění Jana Pavla II. a jeho velký vklad do rozvoje teologie Božího milosrdenství. V tomto aspektu jsou cenné jeho články: *Učení Jana Pavla II. o Božím milosrdenství na pozadí nauky církve před jeho pontifikátem*¹³¹ a *Boží milosrdenství jako vůdčí myšlenka pontifikátu Jana Pavla II.*¹³² Naproti tomu P. Eugeniusz Weron SAC určoval laikátu prvořadou úlohu v hnutí Božího milosrdenství a popisoval vliv laikátu na obnovu světa v aspektu Božího milosrdenství.¹³³ Navíc se ve svých

¹²³ Srv. S. Tylus, Balter Lucjan Napoleon, in: *Słownik Polskich Teologów Katolickich*, red. T. Błaszczyk, W. Gliński, J. Mandziuk, t. 10, Warszawa (w druku).

¹²⁴ In: *Powołanie człowieka*, t. 8: *Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, red. L. Balter, Poznań 1991.

¹²⁵ *Biuletyn Miłosierdzia Bożego*, R. 1980, nr 6, s. 6-57; *totéž*, *Collectanea Theologica*, R. 51: 1981, nr 2, s. 25-51.

¹²⁶ *Ateneum Kapłańskie*, R. 85: 1993, t. 120, z. 3, s. 489-503.

¹²⁷ In: *Miłosierdzie źródłem nadziei*, red. J. Oleszko, Żabki 1998, s. 49-63.

¹²⁸ Encyklika „*Dives in misericordia*” jako owoc i właściwe ukierunkowanie kultu rozwijającego się oddolnie w Kościele, w: *Teologia miłosierdzia Bożego. Materiały z sympozjów ekumenicznych w Łodzi w latach 1991, 1992 i 1994. Kościół Starokatolicki Mariawitów*, Płock 2003, s. 25-42.

¹²⁹ In: *Sympozyjne refleksje o miłosierdziu Bożym*, s. 116-129.

¹³⁰ In: *Powołanie człowieka*, t. 2: „...Bo Jego miłosierdzie na wieki”, s. 365-375.

¹³¹ In: *Spotkanie miłości z miłosierdziem. Księga pamiątkowa dedykowana księdzu profesorowi Lucjanowi Balterowi SAC z okazji 70. rocznicy urodzin i czterdziestolecia pracy naukowej*, red. P. Góralczyk, F. Mickiewicz, T. Skibiński, Żabki 2006, s. 93-103.

¹³² In: *Błogosławiony Jan Paweł II apostoł ludu Bożego*, red. M. Kowalczyk, T. Skibiński, Biblioteka ITA 11, Warszawa 2011, s. 97-110.

¹³³ *Rola laikatu w Ruchu Miłosierdzia Bożego*, w: *Miłosierdzie Boże, podstawy i założenia*, Ołtarzew 1979, s. 78-98. Toż, *Collectanea Theologica*, R. 52: 1982, nr 1, s. 137-145; *Kult miłosierdzia Bożego i apostołstwo*, *Wiadomości SAC*, R. 1984, nr 2, s. 59-67; *Odnova świata przez ludzi świeckich w aspekcie miłosierdzia Bożego*, w: *Powołanie człowieka*, t. 8: *Wobec tajemnicy Bożego miłosierdzia*, s. 89-98.

publikacích zabýval heroickými ctnostmi s. Faustyny a především ukazoval na vliv a úlohu encykliky *Dives in misericordia* v nové evangelizaci.¹³⁴

Mladá generace pallotínů ve svých odborných publikacích neopomíjí tematiku Božího milosrdenství, naopak ji rozšiřuje v aspektu nových teologických trendů. P. Waldemar Seremak SAC, který je teologem apoštolátu a spirituality, si zaslouží být jmenován teologem Božího milosrdenství vzhledem k tomu, že většina jeho publikací se týká tematiky Božího milosrdenství. Jeho doktorát napsaný r. 1966 na KUL-u má název *Idea Božího milosrdenství a nová evangelizace. Studie na základě „Deníčku“ bl. Faustyny Kowalské a učení Jana Pavla II.* spatřila denní světlo pod změněným titulem *Boží milosrdenství a nová evangelizace. Znamení času*.¹³⁵ Navíc ve svých vědeckých člancích, týkajících se tematiky nové evangelizace, poukazuje na možnost jejího uskutečňování prostřednictvím přijímání ideje Božího milosrdenství a současnou křesťanskou spiritualitu opírající se o teologii Božího milosrdenství.¹³⁶

Široký okruh odborného bádání od dogmatické teologie přes fundamentální teologii a apoštolát až po teologii Božího milosrdenství lze nalézt v bibliografii P. Mariana Kowalczyka SAC. V perspektivě Božího milosrdenství zůstává jeho dogmatické pojetí, které představil v článku *Boží milosrdenství v uskutečňování Božího království*.¹³⁷ Ve svých odborných člancích analyzuje ideu Božího milosrdenství v současném učení církve obsaženém v encyklikách Pia XI. *Quas primas*, Jana Pavla II. *Dives in misericordia* či v apoštolském listu Benedikta XVI. *Porta fidei*.¹³⁸ Své články věnované Božímu milosrdenství otiskl také v souborných pracích, které byly často sympoziálními materiály. Je třeba zde vyjmenovat články: *Bůh bohatý milosrdenstvím chce spásu všech lidí*,¹³⁹ *Chvála Boha ve Svaté Trojici a v jeho milosrdenství*¹⁴⁰ a *Papežovo zasvěcení Božímu milosrdenství v perspektivě posledního splnění spásného poslání Krista a církve*.¹⁴¹

SHRNUTÍ

Kult Božího milosrdenství, který se ve značné míře šířil v širokých masách mezi laiky, domáhal se také teologického odůvodnění, v čemž je třeba přiznat zvláštní roli pallotínům působícím jak v Polsku, tak na misiích. Jejich přítomnost v mnoha oblastech polské kultury je

¹³⁴ *Heroiczność cnót sługi Bożej s. Faustyny Kowalskiej a owocność jej apostolstwa*, Biuletyn Miłosierdzia Bożego, R. 1992, nr 31, s. 62-73; *Encyklika „Dives in misericordia” w aspekcie nowej ewangelizacji*, Biuletyn Apostolstwa Miłosierdzia Bożego, R. 2001, nr 36, s. 39-48; *Nowa Ewangelizacja jako dzieło miłosierdzia Bożego*, tamže, s. 3-9.

¹³⁵ Lublin 2001, ss. 400.

¹³⁶ *Sposoby realizacji nowej ewangelizacji wynikające z recepcji idei Miłosierdzia Bożego*. Roczniki Teologiczne, R. 48: 2001, z. 5, s. 139-161; *Duchowość chrześcijańska w świetle nauki Jana Pawła II o Miłosierdziu Bożym*, in: *Jan Paweł II – Mistrz duchowy*, red. M. Chmielewski, Lublin 2006, Homo Meditans, t. 27, s. 227-246.

¹³⁷ W: *Dogmatyka w perspektywie Bożego miłosierdzia*, red. K. Gózdź, K. Guzowski, Lublin 2010, s. 275-286.

¹³⁸ *Encyklika Quas primas Piusa XI w aspekcie Miłosierdzia Bożego*, Biuletyn Miłosierdzia Bożego, R. 1997, nr 32, s. 7-15; *Wokół encykliki bl. Jana Pawła II „Dives in misericordia”*, Biuletyn Apostolstwa Miłosierdzia Bożego, R. 2011, nr 46, s. 50-63; *Idea miłosierdzia Bożego według Listu apostolskiego Porta fidei*, Biuletyn Apostolstwa Miłosierdzia Bożego, R. 2013, nr 48, s. 55-70.

¹³⁹ W: *W miłosierdziu Bożym ku nowej ewangelizacji. Materiały V Kongresu ku chci Miłosierdzia Bożego*, 9-11 IV 1999 r., Częstochowa 1999, s. 69-77.

¹⁴⁰ W: *Materiały z Sympozjum na temat: „Zbawiciel świata – Królem Miłosierdzia*, Częstochowa 4-5 X 2000 r., Częstochowa 2001, s. 3-14.

¹⁴¹ In: *Bóg bogaty w miłosierdzie*, Kolekcja Communio nr 15, red. L. Balter, Poznań 2003, s. 359-375.

viditelná v činnosti písemné a vydavatelské a rovněž je významná v činnosti edukační a pedagogické. Stali se také vůdčí avantgardou v teologickém zdůvodnění ideje Božího milosrdenství prostřednictvím organizování symposií pro laikát a především teologických symposií, v nichž se účastnili představitelé vědeckého světa a rovněž členové polského episkopátu. Velké zásluhy na tomto poli patří P. Stanislawu Wierzbicovi SAC a P. Edmundu Boniewiczovi SAC, kteří dali impuls k teologickým disputacím na téma Božího milosrdenství. Pokračovateli jejich díla byli: P. Lucian Balter SAC, P. Eugeniusz Weron SAC a P. Roman Forycki SAC, kteří jako skvělí teologové, provádějící svá odborná bádání, zabývali se Božím milosrdenstvím v různých aspektech současných teologických trendů. Vklad pallotínů do rozvoje úcty k Božím milosrdenství je dosud významný a ve značné míře se přičinil o rozšíření jeho ideje ve světě.

Překlad Markéta Válková

Zdroj: *Ewangelia miłosierdzia*, red. W. Granat, Poznań 1971; *Powołanie człowieka*, t. 2: „... bo Jego miłosierdzie na wieki” (ps 135), red. L. Balter, Poznań–Warszawa 1972, ss. 491; *Powołanie człowieka*, t. 4: *Powołanie do apostołstwa*, red. L. Balter, Poznań–Warszawa 1975, ss. 464; *W Miłosierdziu Bożym – pokój i zbawienie*, red. A. Bławat, Ołtarzew 1978, ss. 185, mps powielony; ASACCz, *Studia z Sympozjum w Ołtarzewie, 3-4.10.1978. Materiały z Sympozjum z okazji 40-lecia śmierci s. Faustyny. W Miłosierdziu Bożym – pokój i zbawienie, Ołtarzew, 3-4.10.1978*, Mps powielony; *Powołanie człowieka* t. 8: *Wobec tajemnicy Bożego Miłosierdzia*, red. L. Balter Poznań 1991, ss. 291.

Pallottines’ contribution to the development of the cult of Divine Mercy

Summary

The Extraordinary Jubilee Year of Mercy from 2016 and editorial work on the Dictionary of Polish Catholic Theologians (in print) gave the author the opportunity to familiarize themselves with the subject of Divine Mercy and to show the involvement of the Pallottines in the development of its cult. In this context, the theological symposia, firstly organized by the Pallottine Center in Czeszochowa and then in Ołtarzewo were important. The complications arising from the publication of the Holy Office’s Notification of the Sacred Missions have not undermined scientific research and intellectual inquiry in the various theological aspects of the Pallottine centers of Divine Mercy. In parallel with the theological symposium, there were symposia for the laity, which became the inspiration for organizing the first Symposium in 1966. To emphasize the contributions of the Pallottines to the development of the Divine Mercy worship, the author outlined their journalistic and literary output on the Divine Mercy.

Klíčová slova: Boží milosrdenství, pallotyni, teologická symposia, symposia pro laikát
Key words: Divine Mercy, Pallottine, theological symposia, symposia for the laity